

La ciutat de les ciutats

Burhan Sönmez va estar fa poc a Barcelona per presentar la novel·la LUAY ALBASHA

**ISTANBUL
ISTANBUL**
Burhan Sönmez.

Traducció:
Pelín Dogan
i Miquel Saumell
Editorial: Periscopi
Barcelona, 2017
Pàgines: 296
Preu: 19,50 euros

Quatre homes tancats en una cel·la molt petita d'una presó d'Istanbul. "Abans, la gent dormia araulada amb les vaques o amb els gossos per escalfar-se. La cel·la ens retornava al principi del temps." La cel·la és subterrània. El món exterior i el temps natural tampoc no hi arriben. Com si no existissin. Una ciutat paral·lela que, si existeix, com si fos una altra ciutat, només es gràcies a la imaginació. A fora, més enllà d'un passadís, hi ha els seus interrogadors. Més a prop, en una altra cel·la, Zinê Sevda, la noia de les muntanyes de qui quasi només saben que ha arribat amb l'oncle Küheylan i que serà interrogada i torturada com ells. L'Oncle Küheylan serà el quart home de la cel·la. "Amb prou feines hi cabiem els tres, ara som quatre. Com ens ho farem?" Els tres que ja hi eren són: l'Estudiant Demiray, el Doctor i el Barber Kamo.

Alternativament i aleatòriament per al lector, cadascun d'ells anirà sent el narrador de cadascun dels deu capítols en què es divideix *Istanbul Istanbul*. No es coneixien. Millor que no es coneixin perquè qualsevol cosa que qualsevol d'ells sàpiga d'algun d'ells podria acabar dient-la als interrogadors. Si encara poden ser lliures, però, és perquè ningú –tampoc els seus in-

terrogadors– no pot privar-los del que imaginem i del que s'expliquen. La literatura en estat pur, abans que fos fins i tot lletra escrita.

Deu capítols que podrien ser com deu dies. No hi ha manera que ells ho puguin saber des de la seva cel·la. Saben, això sí, que ells no han fugit voluntàriament de la ciutat, com també que no fugen d'una epidèmia de pesta com van fer aquells deu joves del *Decameró*. "La manera d'esquivar la mort era fugir de la ciutat, la manera d'esquivar el temps era xerrar", diu el Doctor. Per això i per triomfar damunt l'angoixa, i encara també per no xerrar del que és millor que no s'expliquin, cada capítol comença amb un conte que narra un d'ells. "De fet és un conte llarg, però jo seré breu", diuen.

Molt poètica i alhora molt a prop de la narrativa oral, el lector d'*Istanbul Istanbul* trobarà unes planes molt ben escrites i així mateix molt ben traduïdes. I sabrà, natu-

ralment, molt més del que sap cadascun dels personatges perquè, capítol a capítol, cada narrador li va explicant també la història de la seva vida i la història que el va portar fins a aquella cel·la.

Burhan Sönmez està als antípodes del Jean-Paul Sartre que va escriure que l'infern eren els altres. La tesi d'*Istanbul Istanbul*, la seva primera obra traduïda al català, és en el colofó final: "L'infern no és el lloc on patim, és el lloc on ningú no sent el nostre patiment." Sönmez, ben pensat, és molt més a prop del que va escriure Kavafis a *La ciutat*: "La ciutat, on tu vagis anirà." I això encara que Istanbul no fos la ciutat d'on van fugir aquells deu joves del *Decameró*. "Ja ho saps, Oncle Küheylan, per a nosaltres totes les ciutats són Istanbul", diu el Doctor. I és així perquè, tal com ja sabem també tots, la ciutat és a pertot igual com hi són o com hi poden ser el terror, els torturadors, la imaginació, la llibertat i la literatura en majúscules. N'hi ha cap altra? *

MEMÒRIA FERRAN AISA

El retorn de la 'bailaora'

Antonia Santiago Amador, *La Chana*, ha tornat com l'au fènix després de molts anys de silenci, no voluntari, sinó per culpa dels maltractaments que li va infligir el seu marit. Ella mateixa manifesta que van ser 18 anys de patiment. La Chana, tal vegada la més gran ballarina després de Carmen Amaya, com a mínim la més gran *bailaora* de les que segueixen el compàs musical amb els peus. En els últims mesos hem vist com La Chana ha tornat amb un documental de la directora croata Lucija Stojevic, estrenat en una sala del Teatre Nacional de Catalunya. Obra que ha rebut premis internacionals, com el rebut a Holanda, el Gaudí del cinema català i tam-

bé ha estat nominada als premis del cinema europeu.

L'èxit del documental ha obert la porta a un altre gènere per continuar parlant de La Chana, la biografia-memòria que ha publicat ella amb l'ajut de la professora de flamenc i pianista de música clàssica Beatriz del Pozo. Totes dues d'una manera molt correcta han traçat el fil de la vida d'una dona que va néixer per al ball, que va triomfar i que les circumstàncies de la vida la van apartar del camí de l'èxit.

Antonia Santiago va néixer a Barcelona la Nit de Nadal del 1946, filla de família gitana de la Torrassa. El llibre mostra l'ambient de la postguerra quan la pobresa era

Antònia Santiago, coneguda com La Chana, va néixer a Barce